

CÍSAŘOVNA ALŽBĚTA.

Roman od Viléma Boroše.

Slova zámeckého kapitána stále jí hučela v uších. Zнала zámeckého hejtmana jakožto muže vážného a velmi hodného a vážila si jeho slov.

"Že by to byla pravda? ... Že by ji miloval? ... uvažovala v duchu, mezitím co obchodní personál v hlubokých úklonách jí ukazoval nejdražší a nejjemnější hedvábní.

Usmívala se, činila ještě i žertovné poznámky v krámě, ale ve skutečnosti by se dala nejraději do pláče.

Sotva se mohla dočkat, aby byla doma.

"Promluví s Hajdukem, poprosím ho, aby nenavštěvoval více hraběnku Levalovou. Mrzí mne to již jen proto, že by u dvora o tom mluvili. Zámecký kapitán může vše vědět! Nechtěla bych státi se předmětem hovoru nebo snad útrpností!"

Julie vykonala v krámě, co jí bylo nařizeno.

Dala si ukázat hedvábní a krajky, jež nakupovala na základě nejvyššího nařízení.

Její veličenstvo byla jako vždy jindy k Julii milostiva.

Když dvorní lokajové, kteří z kočáru hedvábní přinesli, odešli, pohladila vznešená císařovna Julii po tváři a milostivě se jí tázala: "Schází vám něco, Julie? Zdá se mně, že jste příliš bledá a smutná."

"Oh, nic, nic, vaše veličenstvo!" koktala Julie zmateně a zapálila se až po uši. "Snad jsem v noci špatně spala."

"Nebolí vás nic?"

"Nikoli, veličenstvo."

"Ani srdce ne?"

Julie pohlédla překvapeně na císařovnu.

"Má Julie již není ke mně upřímná," pravila císařovna a vlídně se usmívajíc, dívala se dívce hluboko do očí.

Julie teprve byla zmatena.

"Uhodla jsem, že vás srdce bolí?"

"Oh, nesmírně, veličenstvo!" koktala Julie dojata. "Ano, bolí mne srdce, ač nemělo mne ani bolet."

"Co se stalo?"

"Vzbudili v mém srdci žárlivost."

"Podezřívají generála Hajduka?"

"Ano."

"A čím?"

"Že prý ..."

"Nu, jen směle s tím ven! Komu byste si mohla lépe postěžovati, než své císařovně?"

"Jenomže já tomu nevěřím, co lidé praví."

"Co praví?"

"Že prý jest Hajduk zamilován do hraběnky Levalové."

"Do hraběnky Levalové?" pravila císařovna a zamyslela se. "Hraběnka jest dáma velmi vznešeného rodu. ... Ale to jest vedlejší. ... A hraběnka opětuje lásku generálovu?"

"O tom jsem neslyšela."

"Pošetilá, proč tedy truchlíte? Lásky, není-li živena, vášně, není-li rozdmýchována, uhasne jako vzplanutí slámy!"

"O paní Levalové se praví, že je nebezpečnou dámou."

"Spíše nešťastnou, než nebezpečnou. Znam historii jejího života. Tato paní mnoho trpěla za jediný chybný krok."

"Ano, ale ten chybný krok byl veliký."

"Veliký, nerada na to myslím."

"Ale přes to nemám příčiny žárliti na Hajduka?"

"Povím vám něco ..."

"Prosím, veličenstvo ..."

"I já bych ráda znala charakter paní hraběnky Levalové. Podrobte mi ji zkoušku."

"A jak?"

"Velmi opatrně. Jenom pak mluďte, Julie."

"Veličenstvo!"

"Vím, vím, že si rozvážíte každé slovo. Ale teď jedná se o vaše vlastní záležitosti — a hněv a vášně neznají z pravidla šetrnosti!"

"Nehněvám se ani na Hajduka, ani na hraběnku Levalovou. Jenom mne ta zpráva mrzela, mrzely mne hovory lidí."

Císařovna popošla ku skleněné skříni v saloně a vyňala odtud neobyčejně krásný a velmi cenný prsten dýmavý.

"Podívejte se na tento prsten," pravila její veličenstvo.

"Překrásný!"

"Znáte vlastnosti velkosvětských dam?"

"Domnívám se, že marnivost jest u nich největší vlastnost."

"Pravdu díte. Milují klenoty, hezké a nápadné šaty, klobouky."

"Paní hraběnka Levalová není však dámou z velkého světa. Žije skromně a v ústraní, ačkoli mohla by peněží plýtvati."

"Uvidíme, jakou je. V případě, že Hajduka miluje a že trvá mezi nimi nějaké dorozumění, přijme tento prsten."

"A kdyby ho přijala?"

"Musíte si o Hajdukově srdci učiniti náležitý obraz. Můžete ho upozorniti, odmítnouti, přestat s ním mluvit ..."

"Na to jsem nemyslela, veličenstvo."

"Nač tedy?"

"Tento prsten má cenu velikého jmění."

"Císařovna ráda obětuje tento prsten, aby Julii zjedнала klid."

Julie se hluboce poklonila.

"Zná vás hraběnka Levalová?"

"Dnes mne mohla viděti na Vácovské třídě."

"Přestrojte se tedy, učesajte se jinak, na tváři se trochu zapudrujte, toaletní prostředky vám k změně pomohou, a navštivte sama hraběnku Levalovou. V takovém případě nejlépe jest, přesvědčíte-li se sama."

"Ovšem že, veličenstvo."

"Můžete říci třeba, že jste příbuznou Hajdukovu, který po vás posílá jí tuto maličkost jako dáreček z lásky."

"Smím něco říci, veličenstvo?"

"Jen mluvte!"

"Pan zámecký hejtman jest nám velmi nakloněn. Rád by to učinil, kdybych ho zasvětila do svého tajemství, a nabídl by hraběnce Levalové prsten jménem Hajdukovým."

"Myslíte?"

"Jsem přesvědčena o tom. Oh, pan zámecký kapitán jest muž velmi hodný a charakterní!"

"Budiž tedy, odnese mu ten prsten, ale nesmí se dověděti, že i já se o tuto věc zajímám."

"Nikdy se ničeho nedoví."

"Nuže jděte a promluvíte s kapitánem. Po návratu kapitánové pak přijďte a oznamte mně, co se stalo."

Julie přijala drahý prsten od císařovny a odebrala se k zámeckému kapitánu.

Kapitán vracel se právě z procházky v Pešti.

"Milostivá slečno, říkal jsem pravdu!" pravil, když spatřil Julii.

"Generál Hajduk procházel se po ulicích pešťských jen proto, aby mohl pozdraviti projíždějící se hraběnku. Viděl jsem to, viděl jsem to na své oči!"

Julie sdělila s ním svůj úmysl.

Zámecký kapitán se velice smál. "To je skvostný nápad! Potvrdím jim skvěle, že musíte mítí nejdříve svatbu, sice bude generál hraběnky Levalové!"

Zámecký kapitán přijal prsten a pozorně si ho prohlížel.

"Překrásný, velice krásný!" bručel si do vousů. "Tento prsten nemine se účinkem!"

"Prosím vás pěkně, pane kapitáne, zpravte mne, až se vrátíte!"

"Vzkáží vám ihned."

"Ale osobně nepřicházejte, protože generál Hajduk bude u mne."

"Můj sluha podá vám kytici; to bude znamenati, že hraběnka prsten přijala."

"A kdyby ho odmítla?"

"No — to se nestane!"

"Ale kdyby se to přece stalo?"

"Pak vám tedy pošlu knihu básní. Bude to dobře?"

"Děkuji vám."

Zámecký hejtman dal si přivolati fiakr a odjel přes most na pešťský břeh, k paláci Telekyově.

Hraběnka Levalová přijala ho velmi vlídně.

"Přicházím od pana generála barona Hajduka," pravil kapitán.

"Pan baron bude asi velikým podivněm. Byl zde před chvílí a neřekl, čeho si přeje."

"Pan baron je poněkud nezkušený v podobných záležitostech srdcečních."

"Srdcečních?" divila se hraběnka Levalová.

"Ano, ano," usmíval se kapitán. "Pan generál na důkaz své lásky posílá vám po mně tuto maličkost. Neměl dosti odvahy, aby ji osobně odevzdal."

Spanilý čelo hraběnčino se pokrýlo vráskami.

Tvář její se zasmušila a skoro urážena vyskočila ze stolice.

"Pan generál mně nerozuměl! Lituji toho! ... Opravdu lituji!" pravila prudce a hryzla se do rtu.

"Pardon, snad měl pan generál nějaký důvod k tomu, že si myslil, že ho milujete ..."

"Ujišťuji vás, pane kapitáne, že jsem k tomu nikdy mu nezavdala příčinu. Generál, pokud jest mně znám, má velmi rozmlou, hezkou a upřímnou nevěstu a pan generál také tuto dámou miluje, slyšela-li jsem dobře, a mně nikdy ani v duchu nenapadlo, abych jí ho odloučila. Mám svého chotě a bude-li Bůh ke mně milostiv, budu za nedlouho žíti se svým manželem. Kdyby nebyli zabili hraběte Telekyho, možná, že bych se ještě dala od svého manžela rozvésti a za něho se provdala; ale pan generál Hajduk neměl se domnívati, že jsem schopna takové lásky, která jest spojena s předchozími dárky. To není hezké! Velice mne to bolí, ba mohu říci, že i uráží! Povzeteť panu generálovi, prosím vás, že jsem toho neočekávala, a myslí-li o mně tak nešetrně, neřku-li ošklivě, že ho prosím, aby mne více nenavštěvoval! Já jsem se domnívala, že jsem v něm našla přítele pravého a nezištného, a hle, ukazuje se, že si mne vyhlídl za milostnicí! Ah! ..."

Hraběnka plakala.

Vzlykala hořce, z hloubi srdce. Zámecký kapitán byl překvapen. Na to nečekal.

Schoval s nemalým zmatkem dýmavý prsten do kapsy a slavnostně pravil:

"Urozeaná paní, prosím vás za odpuštění pro tuto nabídku prstenu. Generál Hajduk neví o tom ani slova. Dovolte, paní hraběnko, abych se upřímně vyjádřil. Tady v uherském hlavním městě hledí mnozí velmi špatně vaši urozenost vyhlícti. I na dvoře se povídá, že jste přišla do Budapešti za dobrodružstvími. Umínám jsem si tedy, že si opatřím úplné přesvědčení o tom, co pravdy jest na oněch pomluvách. S radostí shledávám, že řeči o vás jsou hanebnými pomluvkami, a ujišťuji vás, urozená paní hraběnko, že nalez-

nu způsob, abych vám dal dokonalé zadostiučinění."

"Byla to tedy zkouška?" tázala se hraběnka s překvapením.

"Ano."

"Hajduk se bude za to hněvati."

"Jest to v zájmu vaší urozenosti, aby celá ta věc zůstala naším tajemstvím. Až posud vás v Budapešti jen obtěžovali a podezřívali, teď budou vás ctíti a vážiti si. Mohu důvěřovati ve vaši mícnostivost!"

"Můžete, pane kapitáne."

"Děkuji vám. Na Budně zachvěje se jedno srdce dívčí při této zprávě radostí!"

Hraběnka Levalová podala kapitánovi ruku.

"Ale očekávám zadostiučinění," pravila hraběnka a nutila se k úsměvu.

"Zadostiučinění bude skvělé, paní hraběnko, snad i váš pan manžel bude děkovati za tuto historku s prstenem!"

Julie seděla v budňanském hradě ve své komnatě a netrpělivě čekala.

Hajduk byl u ní a mluvil o hraběnce Levalové.

Řekl, že z hloubi srdce lituje tuto paní, kterou tak mnozí odsuzují.

"Je to počestná dáma?" tázala se Julie, nutíc se k lhostejnosti.

"Mučednice!" odpověděl Hajduk.

"A tvůj soucit s ní jest veliký ... velmi veliký ..." pravila Julie a ze slov jejich vyznívala jakási nářážka.

Hajduk zaraženě pohlédl na Julii.

V tom okamžiku bylo zařukáno na dvě.

"Volno!" pravila Julie a sama přiskočila ku dveřím, aby je otevřela.

Na prahu objevil se stůha zámeckého hejtmana.

"Knihul Přinesl knihu básní!" zvolala Julie s nesmírnou radostí a dychtivě vytrhla knihu sluhovi z rukou.

Sluha zasl.

"Budu zde hned!" obrátila se k Hajdukovi. "Musím jen něco oznámiti jejímu veličenstvu."

A běžela k zámeckému kapitánu, aby se dověděla, co hraběnka říkala.

KAPITOLA 12.

Ze života císaře Maxmiliána.

Rozsudek vojenského soudu mexické republiky byl telegrafován do světa.

Cizí národové plni účastenství četli o tragickém osudu šlechtěného a vznešeného panovníka. A když z překvapení se vzpamatovali, ozvali se po celém světě veliká a vynikající mužové — a prosili Juareza o život císaře Maxmiliána.

Jest to neslýchaná událost v dějinách světových!

Juarez dostával celé kupy dopisů výtečných mužů a byl jimi uveden v nemalé rozpaky: co má dělati?

Mezi jinými dopsali mu také generál Garibaldi a Viktor Hugo. Garibaldi, hrdina a modla Talianů!

Viktor Hugo, proslulý, veliký a nesmrtejný spisovatel francouzský, který za svobodu Francie trpěl ve vyhnanství.

Garibaldi — muž z lidu — a Hugo, apoštol lidské svobody!

Oba chopili se per k zachránění života císaře Maxmiliána a slova, jež v listech svých napsali, svěřajíc srdce, zachvívajíc mysl, trnou krví v těle!

Zlomili s holou upřímností, ba možno říci s nešetrností háčku nad císařstvím, ale přáli si zachrániti život císařův.

Generál Garibaldi mezi jiným psal toto:

"Vysvobodí-li se který národ od svých utiskovatelů s takovou vytr-

valostí, udatností a hrdinností, jako jako to učinilo Mexiko, nabude tím úcty u národů bratrských.

Bylo štěstí lidstva, že símě ú-tisků, přenesené do nového světa, se neujal! Bohu díky za to!

Budiž pozdraven, udatný ná-rode mexický! Závídím ti vytrvalou onu odvalu, odvalu železnou, s kterou jsi zachránil svobodu své krásné republiky!

Buď zdrav, Juarezi! Ty hrdino svobody světové a lidské důstojnosti, buď zdrav! Tys neklesl v zoufalství nad svobodou svého lidu, ale — zahanbiv mnohé zrádce — vzdoroval jsi nejen síle tří království, ale podryvájícím bojům domácím, kteří zhusta bývají vždy ochotni tyranství se nakloniti.

Italský lid rád Tě pozdravuje s vděčností a s radostí!

Ale jakožto rozhodný nepřítel krveprolívání Tebe prosíme: odpusť Maxmiliánovi a daruj mu život! O to tě žádají demokratičtí občané Garibaldiovi, již tolik krve za svobodu svého lidu proliili!

Odpusť mu! Vrať ho rodně, nechť je příkladem velkomyslnosti lidu, který vždy vítězí a také vždy odpouští!

V Casteletti, 5. června 1867.

Josef Garibaldi."

List francouzského velikého básníka jest tento:

"V Houteville-house, dne 20. června 1867.

Presidentovi mexické republiky! Juarezi, Vy jste stejně veliký, jako John Brown! Dnešof Amerika má dva hrdiny: jedním jest John Brown, druhý Vy! John Brown popravil otrokářství a Vámi žije svoboda!

Mexiko zachránilo jedna zásada a jeden muž — a mužem tím jste byl Vy!

S jedné strany stála dvě císařství, s druhé strany jediný muž s nepatrnou četou, hnán z města do města, ze vsi do vsi, z lesa do lesa a pronásledován až do jeskyň jako dravec, na něhož jest cena vypsána. Několik zoufalých mužů povolali jste za své generály, hrstku žebráků za své vojáky. Neměl jste ani chleba, ani pušek, ani děl!

Křoviny byly Vám hrabami! S jedné strany bylo tyranství, jež se zvalo zákonným, naproti němu pak bylo právo, jež bylo za banditství prolašováno. A právo podstoupilo boj s bezprávním.

Pět let trval zápas jeho, zápas jednoho proti všem. Měl jste sice nedostatek lidí, ale z ostatního jste si utvořil zbraně. Hrdzy podnikci byli Vašimi spojenci! Žhavé slunce mexické stalo se nejlepším Vaším soudruhem! Bezedná jezera byla Vašimi obhájci, močály, z nichž se vyvíjela zimnice, rostliny, dýšící smrti, žlutá zimnice tropického podnebí, holé pouště, pouště bez vody a vláhy, v nichž lid i zvířena hladem a žízni zmríral!

Holá vysočina Anahuacká, jež jako Kastillie pro svou holost jest nedostupná, Colima, bohatá na sopky, kde páda se chvěje vulkanickými výbuchy! Pusté Cordillery, vysoké bazaltové hory, obrovské porfyrové skály byly Vašimi přirozenými ochrannými baštami. Podnikli jste zápas gigantů a hory jste káceli na nepřátele.

A když jednoho dne se rozprchly pětileté oblaky dýmu z pušek a prachu, vidíme obě císařství v prachu! Nebylo tu více žádné monarchie, nebylo tu více žádné armády, všecko bylo v zříceninách a nad těmito zříceninami zlomeného násilí stál jediný muž: Juarez a po pravici jeho stála svoboda!

To vše jste vykonal vy, Juarezi, a jest toho mnoho! Ale co nyní ještě máte učiniti, jest ještě více!

Poslyšte, presidente občanův mexické republiky.

Ukázal jste prvé moc demokracie, ukažte teď i její krásu! Dovolte, aby po bouřlivé noci nastalo jítro, ozářené růžovými červánky. Ukažte barbarům civilizaci, tyranům zásady práva!